

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»**

Факультет фізичного виховання

Кафедра фізичної терапії, фізичного виховання і біології

“

**СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
*МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ БІОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН***

**підготовки здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти
(назва рівня вищої освіти)
спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)
(шифр і назва спеціальності)
за освітньо-професійною програмою
Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)
(назва програми)
мова навчання українська**

Слов'янськ – 2020 р.

Розробник: Курільченко І.Ю., кандидат біологічних наук, доцент кафедри фізичної терапії, фізичного виховання і біології Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет».

Рецензенти:

Дичко В.В. – доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри фізичної терапії, фізичного виховання і біології ДВНЗ «ДДПУ».

Вікторенко І.Л. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики початкової освіти ДВНЗ «ДДПУ».

Силабус розглянуто і схвалено на засіданні кафедри фізичної терапії, фізичного виховання і біології

Протокол № 1 від «27» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри фізичної терапії, фізичного виховання і біології доктор біологічних наук, професор Дичко В.В.

Затверджено та рекомендовано до впровадження
вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

“28” серпня 2020 р.

протокол № 1

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ БІОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Кількість кредитів	5 кредитів ECTS, 150 годин, з яких 26 год. становить контактна робота з викладачем (14 год. лекцій; 12 год. практичних занять), 124 год. – самостійна робота
Рік підготовки, семестр	II-й рік підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, 3 семестр
Компонент освітньої програми	обов'язковий компонент освітньо-професійної програми
Викладач	Курільченко І.Ю., <i>доцент</i> кафедри фізичної терапії, фізичного виховання і біології, <i>кандидат біологічних наук, доцент</i>
Контактна інформація	irina82203@gmail.com
Консультації	Консультації проводиться кожний вівторок з 14.30 до 15.30. У разі неможливості відвідування консультацій можна з'ясувати поточні питання на сторінці дистанційного навчання в розділі «Консультація» (залишити повідомлення) (http://ddpu.edu.ua:9090/moodle/course/view.php?id=1639) або на електронну скриньку irina82203@gmail.com надіслати лист із зазначенням назви навчальної дисципліни
Анотація навчальної дисципліни	Навчальна дисципліна «Методика викладання біологічних дисциплін» є обов'язковою компонентою освітньо-професійної програми Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини). Дисципліна «Методика викладання біологічних дисциплін» є професійно спрямованою та займає важливе місце в загальному плані підготовки майбутніх вчителів. <u>Об'єктом вивчення</u> методики викладання біологічних дисциплін є навчально-виховний процес шкільної біологічної освіти. <u>Предметом вивчення</u> - біологічні факти, закономірності і закони які є змістом шкільної біології і предметом вивчення в школі.

**Опис навчальної
дисципліни**

Мета вивчення навчальної дисципліни «Методика викладання біологічних дисциплін» є формування особистості вчителя здатної творчо підходити до розв'язання актуальних завдань шкільної біологічної освіти в закладах загальної середньої освіти.

У результаті опанування навчальної дисципліни здобувачі набувають *компетентностей*, як-от:

загальних компетентностей Здатність учитись і оволодівати сучасними знаннями, критично оцінювати інформацію з різноманітних джерел, переосмислювати власний і чужий досвід, аналізувати свою професійну й соціальну діяльність та ухвалювати конструктивні рішення (ЗК-3);

Здатність діяти на засадах етичних мотивів, соціально відповідально й свідомо (ЗК-4);

Уміння виробляти власну стратегію і тактику професійної поведінки, діяльності з урахуванням інтересів колективу, навички роботи в команді (ЗК- 8);

Здатність до адаптації та дії в новій ситуації (ЗК-9);

Здатність застосовувати softskills-навички в практичних ситуаціях (ЗК-10);

Фахових компетентностей: - уміння розуміти інформацію із суміжних галузей знань та роз'яснювати вузькопрофесійні питання фахівцям інших галузей, популяризувати знання з біології та здоров'я людини, надавати практичні консультації в галузі біологічних наук та наук про здоров'я, відстоювати науковий світогляд та необхідність здорового способу життя (ФК-2);

Здатність належно використовувати термінологію у галузі біології та здоров'я людини, ефективно й вільно передавати наукові ідеї, принципи і теорії письмовими, усними та візуальними засобами (ФК-3);

Здатність застосовувати набуті психолого-педагогічні компетентності, знання сучасних методик і освітніх технологій для формування в учнів загальних і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків біології та здоров'я людини відповідно до вимог державного стандарту (ФК-5);

Уміння організувати роботу учнів за рівнями засвоєння навчального матеріалу та застосувати методи діагностування навчальних досягнень з біології та основ здоров'я, здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації, професійного самовизначення і становлення молоді (ФК-6);

Здатність до комплексного планування, організації та здійснення наукових і навчальних проєктів, підготовки аналітичної звітної документації та презентацій (ФК-7);

Здатність до комунікації зі спільнотами, уміння організувати комунікацію суб'єктів навчального процесу, створювати рівноправне, справедливе освітнє середовище, здатність аргументовано переконувати колег у правильності запропонованого рішення, вміння донести до інших свою позицію (ФК-8);

Здатність застосовувати основи сучасної педагогіки та психології в освітньому процесі, вивчати психологічні особливості засвоєння учнями навчальної інформації з метою

діагностики, прогнозу ефективності та корекції навчально-виховного процесу у навчальному закладі (ФК-9);
Здатність застосовувати базові знання для обрання ефективних шляхів і способів збереження здоров'я людини, застосовувати сучасні методи оцінки й моніторингу стану здоров'я, аналізувати спосіб життя та його вплив на здоров'я, створювати рекомендації щодо раціоналізації способу життя людини, добирати адекватні методи й засоби оздоровлення (ФК-10);
Здатність здійснювати професійні функції у процесі інклюзивного навчання, адекватно обирати засоби й методи навчання для осіб з обмеженими можливостями, створюючи умови для їхнього розвитку й саморозвитку, повноцінної соціалізації за допомогою здоров'язбережувальних технологій(ФК-11);
Здатність у процесі навчання та виховання молоді розуміти й реалізовувати стратегію сталого розвитку людства (ФК-12);
Розуміння тенденцій у сучасній освіті та вміння прогнозувати наслідки педагогічної, здоров'язбережувальної та фізкультурно-оздоровчої діяльності, здатність планувати та передбачувати результати оздоровчо-рекреаційної роботи у закладах загальної середньої і позашкільної освіти (ФК-13);
Здатність виконувати роботу з дотриманням правил біологічної етики, біобезпеки, біозахисту (ФК-14).

Ключові слова: методика, методи, прийоми, засоби навчання, інтегрований курс, актуалізація, інноваційні методи.

Аналізує державні стандарти базової та профільної середньої освіти і навчальні програми з біології та основ здоров'я для планування і конструювання основних видів навчальної діяльності. (ПРН-5);

Здатний ефективно застосувати професійні знання в практичній педагогічній діяльності при вирішенні навчальних, виховних та науково-методичних завдань з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, конкретних психолого-педагогічних ситуацій (ПРН-6);

Уміє комбінувати педагогічні, медико-біологічні, інформаційні технології для формування здорового способу життя, розвитку здоров'язбережувальних умінь і навичок, розвитку фізичних якостей у представників різних груп населення, самостійно розробляти методики і технології для інтегрального гармонійного розвитку людини (ПРН-8);

Застосовує сучасні методики і технології, в тому числі й інформаційні, для забезпечення формування в учнів предметних компетентностей (ПРН-11);

Застосовує методи діагностування досягнень учнів, здійснює педагогічний супровід процесів їх соціалізації та професійного самовизначення, підготовки до свідомого вибору життєвого шляху (ПРН-12);

Має навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності і обдуманого вибору шляхів їх вирішення, здатний нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності (ПРН-13);

Застосовує здоров'язбережувальні технології, методи профілактики та оздоровлення, описує джерела та етапи

	<p>розвитку, теорії і технології, принципи, засоби та методи, методологічні та педагогічні основи і форми організації занять здоров'язбережувальної спрямованості (ПРН-14);</p> <p>Здатний висловлювати власні міркування, висновки, давати пояснення, що їх обґрунтовують, звертаючись до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються (ПРН-15);</p> <p>Забезпечувати рівноправне освітнє середовище для всіх учнів та студентів, незалежно від їх соціально-культурних і економічних обставин або особливостей (ПРН-18).</p> <p><i>Програмні результати навчання: Матеріали та ресурси:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Біологія: навч. посіб. / За ред. В. О. Мотузного. – 8-е вид., стер. – К.: Вища школа, 2016. – 622 с. 2. Грицай Н.Б. Методика навчання біології: навчальний посібник Рівне : РДГУ, 2016.-272с. 3. Грицай Н.Б. Методика підготовки та проведення екскурсій з біології : навчально-методичний посібник / Н.Б. Грицай.- Рівне : О.Зень, 2016. - 232с. 4. Романенко О.В. Біологія: посіб. з практ. занять / О.В. Романенко, М.Г. Кравчук; за ред. О.В. Романенка. – К.: Медицина, 2016. – 176 с. 5. Кушакова І. В. Методика проведення експериментів на уроках біології / І. В. Кушакова, В. Є. Бобирев, О. А. Дичко, І. Ю. Курільченко // Навч. посібник Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2018. – 146 с. <p>Розміщення основної інформації з навчальної дисципліни передбачено на навчальній платформі Moodle http://ddpu.edu.ua:9090/moodle/mod/assign/view.php?id=67541</p>
<p style="text-align: center;">Теми</p>	<p>Тема 1. Методика навчання біології – наука і навчальна дисципліна</p> <p>Тема 2. Методи навчання і методичні прийоми у навчанні біологічним дисциплінам.</p> <p>Тема 3. Засоби навчання біології. Засоби наочності та їх значення</p> <p>Тема 4. Форми організації навчання біології</p> <p>Тема 5. Нетрадиційні підходи до уроків біології</p> <p>Тема 6. Місце і значення лабораторних та практичних робіт у навчанні біології</p> <p>Тема 7. Міжпредметні зв'язки у навчанні біології . Інтеграція наукових знань як педагогічна проблема</p> <p>Тема 8. Нові педагогічні технології</p> <p>Тема 9. Позакласна робота з біології як форма організації навчання. Робота з обдарованими та здібними учнями</p> <p>Тема 10. Педагогічні вимоги до організації дослідницької роботи учнів з біології</p>
<p>Методичні поради для викладачів «Як навчати?»</p>	<p>Опанування навчальної дисципліни відбувається в межах студентоцентрованого, компетентнісного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного підходів. Лекції (проблемні, візуалізації, із застосуванням техніки зворотнього зв'язку, із заздалегідь запланованими помилками) проводяться у супроводі навчальних відеоматеріалів, презентацій PowerPoint; та відеофільмів. Практичні заняття передбачають проведення дослідів, експериментів, дискусій, бесід,</p>

	<p>ситуаційного аналізу, аналізу конкретних ситуацій. В рамках самостійної роботи використовуються репродуктивні та проблемно-пошукові, евристичні та дослідницькі методи навчання здобувачів відповідно до типу та складності завдання.</p>
<p>Методичні поради для здобувачів «Як навчатися?»</p>	<p>Для успішного опанувати навчальну дисципліну необхідно бути активними під час обговорень теоретичних питань, тестувань, презентацій результатів самостійних робіт, практичних завдань, аналізу педагогічних ситуацій, захисту практичних робіт.</p> <p><u>Поради для успішного навчання.</u></p> <p>Вчитися - нелегка праця. Щодня доводиться відвідувати заняття, запам'ятовувати величезну кількість нової інформації, вести конспекти, відповідати на питання викладачів і писати контрольні роботи. А вдома навалюються домашні завдання, величезні параграфи маса письмових завдань, практичні, лабораторні, реферати...</p> <p>1. Правильно постав задачу! Не думай, як змусити себе вчитися, а думай, як почати добре вчитися. Не примушуй себе (підсвідомість буде чинити опір насильству), а плануй! Постав мету отримати в семестрі по предмету "X" на бал більше, ніж зараз, і підсвідомість тут же знайде шляхи вирішення цього завдання.</p> <p>2. Знайди мотив (причину, стимул) вчитися добре. Мотивація може бути різна: найчастіше це якась перспектива (приз). Вона може бути близькою (Після вдало складених іспитів я поїду в табір) або довгострокової (Ось вивчусь і стану президентом!). Мотивація у кожного своя.</p> <p>3. Облаштуй робоче місце. Банально, але факт. Можливо, лежачи на дивані з планшетом приємніше займатися, але доведено, що в лежачому положенні людина розуміє і запам'ятовує гірше і повільніше, це пов'язано з фізіологією.</p> <p>4. Зміни стиль одягу. Природно, одяг сам по собі не може змусити вчитися, але стиль може. Одягни на себе стиль хорошого учня акуратно і строго. Спробуй, і ти відчуєш зміни як з боку оточуючих, так і всередині себе.</p> <p>5. Перетвори нудне в творче! Наприклад, скористайся методом асоціативних карт. Це стосується ведення конспекту: записуй лекцію або текст підручника не суцільним текстом, а використовуй кольорові ручки, маркери, цитати, таблиці, схеми і замальовки. Тим самим ти перетвориш нудну лекцію в захоплююче заняття, легше запам'ятаєш інформацію і розвинеш своє креативне мислення. Використовуй метод асоціацій при запам'ятовуванні, сприймаючи текст не буквально, а через аналогії.</p> <p>6. Заохочуй себе за успіхи.</p> <p>7. Найважче почати. Лінь не дає зробити перший крок. Іноді завдання займає всього 15 хвилин, але ти знаходиш купу відмовок, щоб його не починати. Зрозумій, поки ти відтягуватимеш час початку роботи, ти посилаєш в мозок негативні емоції. В результаті, крім втрати часу, отримуєш поганий настрій, а завдання все одно доведеться виконувати</p>

	<p>8. Вчися добре з першого дня! На підйомі новизни після відпочинку з'явиться режим і звичка, які допоможуть надалі.</p> <p>9. Роби більше в університеті, щоб менше робити вдома.</p> <p>10. Влаштуй змагання з друзями. Можна навіть посперечатися.</p> <p>11. Плануй свій день. Чітко розділяй час на навчання і на відпочинок.</p> <p>12. Розвивай силу волі. Вона стане в нагоді не тільки в навчанні.</p>
<p style="text-align: center;">Оцінювання</p>	<p>Для успішного складання навчальної дисципліни здобувач повинен:</p> <p>1). Набрати достатню кількість балів відповідно до вимог поточного контролю:</p> <p style="padding-left: 20px;">а) під час лекційних занять здобувач може отримати 1 бал за кожну лекцію. Оцінювання залежить від роботи здобувача на лекції. Загальна максимальна сума балів за лекції дорівнює 7 балам;</p> <p style="padding-left: 20px;">б) під час практичного заняття здобувач може набрати бали в залежності від виду, складності завдань та якості їх виконання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • опитування або тестування оцінюється до 5 балів; • усне опитування на практичному занятті оцінюється до 5 балів; • виконання практичного завдання під час практичного заняття оцінюється до 5 балів (загальна оцінка практичної роботи до 10 балів). <p style="padding-left: 20px;">Загальна максимальна сума балів за практичні заняття –60 балів.</p> <p style="padding-left: 20px;">в) за результатами виконання завдань самостійної роботи здобувач може отримати до 4 балів за кожний тип роботи. Оцінювання залежить від якості виконаної роботи й рівня сформованості навчальної автономії здобувача. Загальна максимальна сума балів за самостійну роботу – 40 балів. З детальним розподілом балів за кожною окремою темою можна ознайомитись на освітній платформі Moodle за лінком: http://ddpu.edu.ua:9090/moodle/course/view.php?id=1639</p> <p>2). Формою підсумкового контролю є екзамен.</p> <p>Якщо здобувач за результатами поточного контролю набрав 60 балів і вище, то він може:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ бути звільненим від складання екзамену й отримати 60-80 балів автоматично ❖ бути звільненим від екзамену й отримати 81-100 балів автоматично, (за умови відсутності пропусків з усіх навчальних дисциплін семестру без поважних причин + надання в деканат виконаних самостійних робіт з навчальної дисципліни) ❖ бути допущеним до складання екзамену (у разі бажання підвищити результат поточного контролю) <p>Екзамен складається з трьох теоретичних питань</p> <p>❖ Порядок повторного проходження контрольних заходів і ліквідації академічної заборгованості врегульовано «Положенням про контрольні заходи в ДВНЗ «ДДПУ» (http://www.slavdpu.dn.ua/images/stories/news/normativ/003.pdf)</p>

	<p>❖ Політика щодо відвідування занять: відсутність здобувача з неповажної причини під час перебігу заняття є неприпустимою. Якщо здобувач за певних обставин (лікарняний, академічна мобільність, відпустка тощо) пропустив заняття, він може виконати поточні контрольні заходи з іншою академічною групою або під час встановлених консультаційних годин за попередньою домовленістю з викладачем. На заняттях здобувачі можуть використовувати мобільні телефони або ноутбуки, але, безпосередньо, з навчальною метою – для вивчення дисципліни.</p> <p>❖ Політика щодо академічної доброчесності: індивідуальні завдання перевіряються на наявність плагіату методом експертної оцінки та за допомогою on-line сервісу Unicheck. Очікується, що кожний здобувач виконує завдання свідомо та самостійно й несе відповідальність за збереження, резервне копіювання виконаних завдань. Здобувач, у роботі якого було виявлено факт порушення академічної доброчесності, отримує за завдання 0 балів. З «Положенням про академічну доброчесність педагогічних, науково-педагогічних працівників та здобувачів у ДВНЗ “ДДПУ”» можна ознайомитись на лінком: http://www.slavdpu.dn.ua/images/stories/news/normativ/012.pdf.</p>
<p>Переваги вивчення навчальної дисципліни «Бонус вивчення»</p>	<p>Розвиток методичної компетентності вчителя що викладає біологічні дисципліни базується на усвідомленні необхідності постійного самовдосконалення. Виконання завдань практичних занять спрямовані на використання при проведенні уроків біологічних знань, здобутих протягом навчання в університеті та формування вміння застосовувати в своїй педагогічній діяльності різноманітні форми, методи і засоби навчання біології. формування в студентів них готовності до пізнавальної взаємодії зі школярами в процесі позаурочної та позакласної діяльності на основі суб'єкт-суб'єктних відносин. Це, в свою чергу, підвищить рівень сформованості професійної компетентності майбутніх учителів біології та основ здоров'я Нової української школи й надасть їм конкурентних переваг на ринку професійних послуг.</p>

Доцент кафедри ФТФВіБ _____

_____ Курільченко І.Ю.